

لـدوا نـک لـسـر «گـا نـو م بـ ئـفـریقـا» پـشـوا کـا کـیـیـ. عـلی حـسـینی

شـعـر چـیـ و چ پـنـاسـیـکی بـ لـبـرچـاو گـیراـو، پـرسـیارکـ کـ
دـتـوانـت و مـمـگـلی جـیاوازی هـبـت؛ جـاری وایـ سـتـیـک کـ لـ زاری
تاکـکی ئاسایی، مـنداـک یان تـنـانـت دـوانـیـکـو دـتـدـر،
دـتـوانـت شـعـریـتـکی زـر بـنـوـنـد، بـمـام ئـو پـیـفـگـلـ بـ کـکـوتـن
و ئا مانـجـدارانـ نایـنـ خولـقـانـدن؛ زـحـمـتـکی ئـوتـشـیان بـ ناکـشـر
و خـسـکانـ دـنـد بـوونـو. لایـنی شـعـرئاسای زماـن ئـو لایـنـیـ کـ
لـ دـقی وادـا دـر بـکـوت و زـیـنی بـردـنـگ اچـکـنـد و خودی
بـردـنـگ بـنـدـت اـتـکـان. لـ لایـکی تـرـو، شـعـرئاسا بـوونی زماـنـیش
تـرـیـ و ئـو دـقی بـ تاکـک اچـکـنـد، نـگـ بـ تاکـکی تـر
ئاسـتی اچـکـنـد رـبـوونی لـ پـلـیـکی خـواردا بـت. هـبـت لـ
سـردـمـکـو بـ سـردـمـکی تـر شـعـریـتـی زماـن دـتـوانـت خوار و
ژوور بکات. ئیلـیاد و ئـدیسـی هـمـر سـردـمـانی خـی شـعـریـتـیان لـ
ئاسـتـکی باـدا بوو، بـمـام نـگـ بـ سـردـمـانی دواتر ئاسـتیان
ها تـبـتـ خوارو. ئـمـ لـ حاـکـدایـ کـ هـنـدک جـار بـ هـنـد دـق
لـ دایـکـبـوونـو یـکی شـکـمـند درووست دـبـت؛ لـ بـ پـرـنـسـیـی و
بـرـهـدایـتی بـکـ دـقی تـازـ بـ ئـو دـقـانـی کـ پـشـتـر
ئـزـلـیـتـیان سـلمـندراو، لـ دایـکـبـوونـکی تـازـ و شـکـمـند درووست
دـبـت. بـ وایـکی تـر، بـ بـنـی ناـحـزبـوونی دـقـ تـازـکـو،
ئاوـی بـردـنـگ ناوشیارانـ دـچـتـ سـر ئـو دـقی کـ پـشـتـر
تـکـمـبـوونی بـ خوـنـدـر دـرکـوتـو. کـ وابوو خوـنـدـر جـارـکی تـر
بـشـک یان هـمـووی دـقـ پـشـوو کـ دـخـوـنـدـتـو و شـتی تـازـی
لـدـردـکـشـت. فاوستی گـتـ، غـزـلیـاتی مـولانا، دـیـفـینا کـمـدیای
دانـتـ، لـم دوا ییانـدا دـر بـندی پـپـوولـی شـرکـ و... لـو دـقـانـن
کـ ئـگـرچـی ئـزـلی بـوونـیان تا ئاسـتـکی بـرچـاو سـلمـندراو، لـ
نا تـکـمـبـوون و ناـحـزبـوونی دـقـ تـازـکاندا زـر جـار دووبارـ لـ
دایک دـبـنـو و بـردـنـگ ئاوـکـکی شـکـمـند اندانـتریان لـدـاتـو. بـ
سـر هـمـو و ژوورکردنی زماـنی شـعـردا هـشـتـاش ئـم زماـنـ لای
تاکـکان تـرـیـ و ئـو لای تاکـ زـر شـعـر لای تاکـکی تـر زـر
ناشـعـر؛ ئـگـرچـی دـسـاتی زـیـنی و فیکـریـ تاکـکان دـبـت
لـبـرچـاو بـگیرـت. جـاری وایـ دـقـک یان شاعـیرک کـ دواکـوتـوویان

زړه نېشان په کی د څښکېر نیی و ښنگه لاواز تیی د قه کیان
شاعیر و نووسلر که بگه نیت؛ چون ئاستی بیرکردن و له تاکه کاند
جیاوازی هه یی د بېت ئو له بېرچاو بگیریست که چ تاکه لکه
چ په لددری دق و خاوان دقن.

له ناو نووسلران و قه مېدستانه بېری تازی باشووردا، به ای
من، په شوا کاکه یی له و دنگانه یی که زړه له د قه کانی مېرکی
مود نیت یان په و دیار و له ه مان کاتیشدا ه و د دات په یی کی
له ابردوودا بېت و څکه گلی ناسراو ون نکات و له ئاسته کی
باشدا ئه م به دوښ و دوښ به ئه م و گره بدات. زړه جار یی که
له تایب تم ندیگه لی ئه د بیاتی مودن یان تې نانت پاش مودن
ئو یی که له ه مان کاتدا د قه کی د بېت نو بېت نابېت سړی
گوریس تاقیکراو کان بېر بدات. له بېرگی په کی می «گه ان و م به
ئ فریقا» دا که له یازده بش په ک هاتوو و تایب ت به گه لانی واتی
کینیا، نووسلر ه و کی زړی داو که ئه م و دوښ له یی که نیزیک
بکات و. زړه جار به ش و یی کی ئا مانجدار زمانه له زمانه
تاقیکراو کان نیزیک د بېت و و زړه جاریش ه و د دات
سړی څه بوونی څی نیشان بدات و په شوازیی کی سړد میانه و نو له
بېر د ننگ بکات. له م د قه دا، وک شاعیر څی د بېت به ش و یی کی
گه لد زان ه و د درت س فېرگه لی ئیم جیندری یان ت و او څی یی به
و باتگه لی تر بکرت و فېره ننگ و نریتی ئوان و ئو و باتی
نووسلری له دې، په ک و گره بدرت و جیهانه کی نو چ بکرت.
ئ گره چی ښنگه ئم کار کار کی دژوار بېت، چون به ئو یی مرف له
شوښ کدا ژیا بېت زړه س ختې بتوانت و ښنگه لی ش عیری چ وپ و بی
گر و گه له سرووشت و ش و یی ژیان و فېره ننگ و ه س و ک و تی
تاکه کان و ه موو شته کی ئو و باتی و له څی یی ایدا س فېری به
کردو و یان ه نووکانه س فېری به د کات، بخولق نیت. له و و و و یی
زمانه شاعر زمانه کی و ښی یان ئیم جیند ری، شاعیر د بېت له و
شته یی یان ئو شتانه یی و تې نانت است و څ د یبینه به ش و یی کی
څی یی و ښه ساز بکات به ئو یی ش عرئاسا بوونی زمانه که به خوښه
بس لم نیت. له م کار نو یی دا، شاعیر ناچار دوو جار په نا ببات
بېر څی یی یان ئیم جیند یشن؛ جاری یی که به ئو شته یان ئو
شتانه یی یان ئو شو و کسانه کی که لېر نین و تې نیا له څی یی دا
له گه یان د پېفېت یان له میدیادا د یان بینه، د بېت په نا ببات
بېر وزی څی یی؛ جاری دوو ه میش وک ه ر شاعیر کی دیک به ئو و یی
د قه که له شاعر نیزیک بکات و، د بېت له څی یی یارم تی و رگر تا
ښام ندانه بېر د ننگ به بکات. له و انگی نووسلری ئم

دښانه وو، شاعیر له ناسته کی به چاودا له م بوار دا سه رکه وتوو
بوو، چون زه جار وښه کان به به کسه و ټکو په ک یان به نه وای
نام یی کی زه ریان ته دا به دی بکره دښه میوانی به رده نگ و
به رده نگ په وندی کی شیاو له گه د قه که بگره.

به جگه له و شتانه ی باسیان له کرا، شاعیر توانیوی ته ه نده که جار به
نه وای به ته ناو وای نه و ژینگه یی، نه و شته یان نه و مره قانه ی که
به په یزه ی خه یا د یانگا ته دیسان چه شنه له دیژوار ته یی په سه ی
نووسین تاقی بکا ته و. به که جار نووسر له گه مره قه کانی و ته
خه یا یی که دا یان نه و و ته ته نیا له گه ی میدیاو د یناسه به
جوانی ده و د چه ته، د په یفه ته، حه یرانه اسا به با یاندا ده ته؛
هه موو نه م شتانه له ناسته کی شیاودا سه رکه وتوون، چون خوښه ر که م و
زه د توان ته به ته ناو سه فرر خه یا یی که و. شاعیر خه یا و
زه ینی خه له سه ر د قه که به باشی و کار خستوو به ی له و
ساته وخته دا که د قه که به بوار کی سه کشوا ده د چه ته و مره قه کان
خه ریکن سه کس د که یان به چه و په ی له سه کس د دوښ د قه که هه رگیر
نا حه ز یان په خه نا نوښه، چونکو سه کشوا یته بوون و نه ده بی بوونی
د قه که به چه شنه که ناو ته کراون که به رده نگ جا ز که ر نه بن. کاته که
د قه که به لای سه کس یان خه شه ویستی نه وان مره قه کانه د که شته،
چه شنه له نه ده بیته و حه یران شه و یی یان به یت شه و یی به سه ریدا
زاه د به ته که خود به خود زاخاو د دره و په خه ته یی که م د به ته و.
نه م نیشان ده دا که نووسر له په سه ی نووسیندا له ا بردوو و
پوتانسیله زما نی کوردی به باشی که که و رده گرت. له م سه فرر
خه یا یی که و ته کی نیا هه به ردراره ټنگه بتوانین به ین نه م
هه به ژاردنه ئا مانجدار؛ شاعیر د یتوانی که و ته کی خه ش و
ئاووه وای تر و د و م نه تر هه به ژره، به م نه و کار ی نه کردوو،
چون ویستوو ته یه چاره نووسی و ته کی که م په شک و توو له هه موو
بوار که و به و ته که ی خه ی و گره بدات و به و ته بوون و
نا و ونبوونی چاره نووسی گه له که ی بنوښته، به و هیوایه که نه م د قه
به ته نه و زما نی گه لانی تریشه و و نا و ونبوونی چاره نووسی گه له که ی
بدره به گو ی جیهاندا.

به گشته د ستخه شی له نووسر د که م و ئاره زووی ته ندروستی به
د که م؛ له که تاییدا یک شته که زه په ویسته به به نه و یه که زما نی
شاعیر له م کته به دا و له کته به کانی تر و که گه ردوونام و هه نده
جار هه به ته نه به نه یه کی زه به ئا قاره کدا ده واته که و که قسه ی
ئاسایی له ده ته؛ نه نگه له و شه نانه دا واهه سیکای د قه که د ده که شته

زټر تر هټ ست بټم خا ټټ نټر ټټنيټ بکړټت.

سټرچا وټکان:

١. طلا در مس، رضا براهنی،
٢. ادبیات چیست، ژان پل سارتر،
٣. شعر زمان ما، نیما یوشیج، محمد حقوقی.